

Avdelning mitt
Ana Cica Tiedermann
ana.cica-tiedermann@ivo.se

Socialdepartementet
103 33 Stockholm

Yttrande över betänkandet Att bryta ett våldsamt beteende – återfallsförebyggande insatser för män som utsätter närstående för våld (SOU 2018:37)

Ert dnr S2018/03375/JÄM

Sammanfattning

Inspektionen för vård och omsorg (IVO) ser positivt på strävan att stärka och förbättra återfallsförebyggande arbete med personer som utsätter närstående för våld.

Det finns dock delar i betänkandet som behöver utvecklas och delar där IVO anser att det är tveksamt om förslagen till alla delar bidrar till att uppnå målsättningen.

1.1 Förslag till lag om ändring i socialtjänstlagen (2001:453)

IVO anser att det finns en risk med utredningens förslag avseende 2 kap. 7 § socialtjänstlagen (2001:453, SoL) att samordna planerna för förövaren och den som utsatts för våld. Syftet med den föreslagna samordningen behöver förtydligas liksom vilken förändring som avses jämfört med nuvarande lagstiftning av vilken det också framgår att samverkan är möjlig.

IVO uppmärksammar att det är otydligt om socialtjänsten alltid ska delta i planen eller om det kan finnas situationer när kriminalvården och hälso- och sjukvården upprättar en plan utan socialtjänstens medverkan. Formuleringen i paragrafen behöver därför ses över.

Enligt nu gällande 2 kap 7 § SoL ska en plan upprättas om kommunen eller landstinget bedömer att det behövs. Det räcker att en av

huvudmännen gör den bedömningen för att skyldigheten ska inträda för båda. Förslaget innebär att polisen ska ha en skyldighet att underrätta socialtjänsten om att det kan finnas behov av samordnade insatser för en person. Att nu endast polisen omnämns kan komma att uppfattas som att andra myndigheter med flera fräntas den möjligheten. Av prop. 2008/09:193 s 32 framgår emellertid att ”den enskilde, dennes närstående eller någon annan kan ta initiativ till att kommun eller landsting prövar om det behövs en plan”. Ett förtydligande vore önskvärt. Dessutom bör man överväga om en hänvisning till denna skyldighet att underrätta socialtjänsten även bör skrivas in i i 6 § polislagen (1984:387), som redan innehåller en hänvisning till anmälningsskyldigheten i 14 kap. 1 § SoL.

1.2 Förslag till lag om ändring i hälso- och sjukvårdslagen (2017:30)

IVO delar bilden av de behov som kan finnas hos barn som upplever våld från närstående, men anser att formuleringen av den föreslagna bestämmelsen i 5 kap. 7 § första stycket hälso- och sjukvårdslagen (2017:30), HSL, behöver ses över vidare.

Till skillnad mot de övriga punkterna i lagrummet gäller den föreslagna punkten inte specifikt situationer när en förälder eller annan närstående är sjuk eller skadad, och hälso- och sjukvården därigenom kan antas ha särskild kompetens i frågor av betydelse för barnet som anhörig. Istället knyts ansvaret till våldsutövandet som sådant, dvs. beteenden som ofta är brottsliga och som inte per automatik faller inom hälso- och sjukvårdens ansvarsområde. Hälso- och sjukvårdens ingång och uppdrag blir därför otydligt.

Enligt IVO skulle det bli tydligare om regleringen istället, i ett nytt stycke i bestämmelsen, kunde utgå ifrån situationer där en förälder, någon annan vuxen som barnet varaktigt bor tillsammans med eller något syskon till barnet är patient på grund av våld från närstående. En sådan formulering skulle omfatta såväl situationen där en våldsutövare genomgår behandling som situationerna då den vuxne närstående eller syskonet söker vård på grund av att de har utsatts för våld. En sådan lösning skulle bättre koppla till hälso- och sjukvårdens ansvar och kompetens, och ge en tydligare gränsdragning mot socialtjänstens uppdrag.

I den fortsatta beredningen behöver det framhållas att detta ansvar inte på något sätt ersätter hälso- och sjukvårdens skyldighet att göra anmälan till socialtjänsten enligt 14 kap. 1 § socialtjänstlagen.

IVO noterar även att den föreslagna ändringen i 5 kap. 7 § hälso- och sjukvårdslagen (2017:30, HSL), som reglerar verksamhetens skyldigheter inte åtföljs av något motsvarande förslag till förändring i 6 kap 5 § patientsäkerhetslagen (2010:659, PSL), som reglerar hälso- och sjukvårdspersonalens skyldigheter, trots att bestämmelserna i dessa delar är likalydande. Diskrepansen skapar en otydlighet vilket kan leda till att den föreslagna ändringen inte får eftersträvad effekt.

Angående förslaget om ändring avseende samordnade planer i 16 kap 4 § se yttrande i 1.1 ovan.

1.3 Förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

Det är viktigt att förebygga brott men IVO har svårt att avgöra om den föreslagna regleringen kommer få någon effekt då det inte framgår av utredningen vad polisen förväntas göra med uppgiften. Att bryta patientsekretessen, vilket kan medföra minskat förtroende för hälso- och sjukvården, i fall där det inte är tydligt på vilket sätt brott ska kunna förhindras är tveksamt.

Enligt 10 kap. 21 § offentlighets- och sekretesslagen omfattar denna sekretessbrytande bestämmelse även brott mot lagen (1982:316) med förbud mot könsstympning av kvinnor. Någon förklaring till varför utredningens förslag inte omfattar även denna lag framgår inte.

1.4 Förslag till lag om ändring i fängelselagen (2010:610)

IVO noterar att det finns stora skillnader i lagtextförslagen avseende samordnad individuell plan, SIP. Medan SoL och HSL i utredningens förslag har liknande reglering där det framgår att kriminalvården ska upprätta en individuell plan om behov finns och att kriminalvården har mandat att bedöma behovet så framgår det av förslaget om ändring i fängelselagen endast att kriminalvården vid behov ska medverka till att en SIP upprättas. Även här blir det en diskrepans varför en enhetlig reglering i SoL, HSL och fängelselagen vore att föredra.

14.4 Centrum för samordning och kunskapsutveckling kring förändringsarbete med våldsutövare ska inrättas hos Socialstyrelsen

IVO anser att det behöver tydliggöras att även äldre och funktionshindrade ingår i uppdraget till Centrum för samordning och

kunskapsutveckling när metoder och instrument tas fram för att komma tillrätta med våldsutövare.

Enligt utredningens förslag kommer inte Centrum för samordning och kunskapsutveckling att ligga under samma myndighet som Nationellt Centrum för kvinnofrid. IVO har inga synpunkter på vilken myndighet dessa centrum bör ligga under men anser att de borde ha mycket att vinna, i form av samordnings- och effektivitetsvinster, på ett nära samarbete. Att placera dem inom en och samma myndighet borde därför övervägas.

15.6.2 Godkännande av behandlingsverksamheter

IVO avstyrker förslaget att Centrum för samordning och kunskapsutveckling ska få i uppdrag att i samråd med Kriminalvården och IVO ta fram en ordning för godkännande av behandlingsmetoder och verksamheter som erbjuder insatser och behandling till våldsutövare. IVO anser inte att en sådan samverkan är förenlig med IVO:s tillsynsuppdrag.

Övrigt om hälso- och sjukvårdens betydelse

IVO ser positivt på att utredningen anser att hälso- och sjukvården behöver involveras mer. IVO ställer sig dock frågande till utredningens konstaterande att det skulle vara svårt att lagstifta att hälso- och sjukvården ska arbeta mer aktivt med frågan om våld mot närstående (s. 199 samt 221 ff.). IVO anser t ex att det finns möjlighet för lagstiftaren att i 16 kap. 3 § HSL föreskriva att i vart fall landstingen ska ingå överenskommelser med kommunerna om ett samarbete i fråga om personer som utövar våld mot närstående på samma sätt som för övriga personkategorier som regleras i bestämmelsen. Detta borde föra utvecklingen framåt över hela landet även där det idag inte finns fungerande samarbete (s. 19).

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektören Gunilla Hult Backlund. I den slutliga handläggningen har avdelningscheferna Ewa Sunneborn och Patric Winter samt biträdande chefsjuristen Monica Jacobson deltagit. Inspektören ~~Jessica Myhre~~ har varit föredragande.

Gunilla Hult Backlund

Ana Cica Tiedermann

1/ Ana Cica Tiedermann